

ПРИКАЗ ЗАКОНА О ЕНЕРГЕТСКОЈ ЕФИКАСНОСТИ И РАЦИОНАЛНОЈ УПОТРЕБИ ЕНЕРГИЈЕ

Научно-технолошки развој у области енергетике и потреба борбе против климатских промена у значајној мери су допринели убрзавању развоја прописа из области енергетике на глобалном, мултилатералном и националном нивоу. Енергетика је с једне стране основ и чинилац научно-технолошког и друштвеног развоја, а са друге стране битан фактор од утицаја на климатске промене. Област која је уско везана и све време присутна у области права енергетике као посебна подобласт је област енергетске ефикасности.

Иако енергетска ефикасност није посебна карика у ланцу енергетског циклуса од производње до потрошње енергије, она је неопходни чинилац сваке карике овог ланца. Енергетска ефикасност добија све више на значају баш у светлу научно-технолошког развоја и потребе борбе против климатских промена. Она омогућава да се током целине енергетског циклуса, с једне стране штеде ресурси за производњу енергије, а са друге стране смањује утицај енергетике на климатске промене.

Први закон који у Републици Србији уређује област енергетске ефикасности је био Закон о ефикасном коришћењу енергије (“Службени гласник Републике Србије” бр. 25/13). Овај закон је настао услед потребе за прилагођавањем систему енергетских

прописа Европске уније и процесу Енергетске заједнице - транспонујући прилагођене прописе Европске уније из области енергетске ефикасности. Како систем енергетских прописа Европске уније представља процес усклађивања и баланса између научно-технолошког и друштвеног развоја повезаног са потрошњом енергије и борбе против климатских промена, тако се протеклом времена створила потреба да се у Републици Србији, а у складу са пакетом енергетских прописа Европске уније: „Чиста енергија за све Европљане“, донесе нови закон који ће уредити ову област – Закон о енергетској ефикасности и рационалној употреби енергије (“Службени гласник Републике Србије” бр. 40/21) (у даљем тексту: ЗЕЕРУЕ).

ЗЕЕРУЕ је постојећу основу Закона о ефикасном коришћењу енергије надоградио новим циљевима енергетске политике чије основе су поставили прописи Европске уније и то пре свега измењена Директива о енергетској ефикасности (2012/27/EУ), измењена Директива о енергетским својствима зграда (2010/31/EУ), Уредба (ЕУ) 2017/1369 о означавању енергетске ефикасности са Уредбом (ЕУ) 2020/740 која се односи на означавање енергетске ефикасности пнеуматика, као и Директива о еко-дизајну (2009/125/E3).

Одредбама ЗЕЕРУЕ је утврђено да су енергетска ефикасност и рационална употреба енергије од посебног значаја за Републику Србију, узимајући у обзир да је енергетска ефикасност дефинисана као однос између оствареног резултата у услугама, добрима или енергији и за то утрошеној енергији. Такође утврђени су и циљеви, међу којима су између осталог: остваривање уштеда енергије, сигурност снабдевања енергијом, смањење утицаја енергетског сектора на животну средину и климатске промене, повећање конкурентности привреде и први пут у правни систем уведен циљ смањење енергетског сиромаштва.

Новине које доноси ЗЕЕРУЕ обухватају и другачију организацију основних аката којима се уређује политика енергетске ефикасности. Поред Стратегије развоја енергетике Републике Србије и програма остваривања ове стратегије, ЗЕЕРУЕ утврђује за један од основних аката политике енергетске ефикасности Интегрисани национални енергетски и климатски план (НЕКП). Овај акт се доноси у складу са законом којим се уређује област енергетике и са међународно прихваћеним обавезама, а између осталог садржи обједињене циљеве за енергетску ефикасност, од којих су најзначајнији

индикативни циљ енергетске ефикасности и циљ кумулативне уштеде енергије Републике Србије.

Систем енергетског менаџмента (СЕМ) је и даље остао једна од основних мера политике енергетске ефикасности. СЕМ је одредбама ЗЕЕРУЕ унапређен и прецизиран, а енергетски преглед као један од инструмената на којима се заснива примена мера енергетске ефикасности је детаљније уређен и постао је обавезан за обвезнике СЕМ-а који су енергетски потрошно интензивни привредни субјекти и/или су корисници јавних средстава, као и за велика предузећа дефинисана законом којим се уређује рачуноводство.

Енергетска ефикасност зграда је обрађена у посебном поглављу у ком су прописане обавезе за зграде у јавној својини, нове зграде и зграде које се користе у нестамбене сврхе. Зграде у јавној својини са укупном корисном површином већом од 250 m² које користе органи државне управе и други органи и организације јавног сектора као и јавне службе обавезне су да имају сертификат о енергетским својствима, а за зграде које користе органи централне власти уведена је обавеза енергетске санације. Обавезе инвеститора у погледу нових зграда прецизиране су у погледу опремљености уређајима за регулацију и мерења предате количине топлотне енергије, а где постоји и потрошне топле воде - на начин да се могућност регулације и мерења предате количине топлотне енергије мери за сваки део зграде и на сваком грејном телу. Када се ради о зградама које се користе у нестамбене сврхе прописана је обавеза опремања системима за аутоматску регулацију и управљање, ако је то технички изводљиво и трошковно-оправдано. Енергетске услуге, као мера енергетске ефикасности, које се већ спроводе у јавном и приватном сектору су детаљније обрађене у односу на ранија решења и проширен им је предмет. Као мера подршке вршењу ових услуга, одредбама ЗЕЕРУЕ је утврђен правни основ за успостављање евиденције пружалаца енергетских услуга. Такође, у циљу што већег обима ових услуга у области јавног сектора, предвиђено је да се ове услуге пружају кроз правила јавно-приватног партнерства, чиме су отклоњене недоумице које су раније постојале у пракси.

ЗЕЕРУЕ је својим одредбама утврдио правила и начела која је поставио у цео енергетски циклус од производње и трансформације, преко превоза до потрошње енергије. Прописана је обавеза смањења губитака енергије енергетских субјеката који обављају енергетске делатности преноса, транспорта и дистрибуције

електричне енергије и природног гаса и поступак контроле смањења тих губитака, те да трошкови губитака изнад оправданих вредности не могу бити узети у обзир приликом утврђивања цене приступа овим системима. Ради тачнијег мерења потрошње крајњих купаца и утврђивања података о губицима енергије у систему, утврђена је обавеза енергетским субјектима који обављају делатности превоза енергије на које су прикључени потрошачи енергије да уграђују адекватне уређаје за мерење те енергије, како би потрошачи могли да стекну што бољи увид у то колико троше енергије и сходно томе могли да предузимају активности на смањењу потрошње енергије. Из истог разлога је и утврђена обавеза што детаљнијег и ефективнијег информисања потрошача о томе колико енергије троше. Ипак, пошто су и сви енергетски објекти (електране, енергетске мреже, складишта и сл.) субјекти потрошње или евентуалних губитака енергије, ЗЕЕРУЕ је прописао правила која се односе на контролу енергетске ефикасности ових објеката приликом њихове изградње или реконструкције.

За производе чијим коришћењем се утиче на потрошњу енергије, прописан је основ за утврђивање посебних захтева у погледу енергетског означавања и еко-дизајна, као и да се ови производи могу ставити на тржиште само ако испуњавају те захтеве.

Иако је у Републици Србији већ раније постојало, другачије је уређено подстицање високоефикасне когенерације (истовремене производње електричне и топлотне или механичке енергије у истом процесу). Предвиђени су финансијски и нефинансијски подстицаји за високоефикасну когенерацију. У финансијске подстицаје спадају: подстицаји кроз систем тржишних премија, подстицаји кроз систем фид-ин тарифа и подстицаји које додељује Управа за финансирање и подстицање енергетске ефикасности. Тржишне премије и фин-ин тарифе су везане за стицање статуса (привременог) повлашћеног произвођача. Нефинансијски подстицаји обухватају: приступ систему за високоефикасну когенерацију и поједине учеснике на тржишту енергије, услове за прикључење високоефикасне когенерације и гаранције порекла за високоефикасну когенерацију. Одредбама ЗЕЕРУЕ је уместо ранијег Буџетског фонда за подстицање енергетске ефикасности утврђено оснивање Управе за енергетску ефикасност као органа у саставу Министарства рударства и енергетике, који поред других мера подизања свести о значају енергетске ефикасности треба пре свега да се бави финансијским подстицајима за повећање енергетске ефикасности у зградарству и додељивањем подстицаја за постројења микро когенерације.

ЗЕЕРУЕ предвиђа и дигитализацију поступка аукције и поступака у вези са статусом привременог повлашћеног произвођача електричне енергије и статусом повлашћеног произвођача који ће се водити електронским путем.

С обзиром на приказану свеобухватност мера политике енергетске ефикасности које су прописане одредбама ЗЕЕРУЕ, уз подизање свести о значају енергетске ефикасности, очекује се да ће њихова примена утицати на смањење емисија гасова стаклене баште и утицаја енергетског циклуса на климатске промене.

Аутор: **др Бранислава Лепотић Ковачевић**

Рецензент: **Милош Кузман**